

Başvuru Numarası : 2021/677
Toplantı Tarihi/Sayısı : 19.1.2022/6
Karar Numarası : 2022/66
Başvuran : ...
Başvuran Vekili : --
Adres : ... M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum/Kişi : ... L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I.BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın ... L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu sırada tarafına kantinden talep etmediği malzemelerin satıldığı, satın almazsa kantin ihtiyaçlarının verilmemesiyle tehdit edildiği, kantin konusunda sorun yaşadığı başka bir gün hakarete ve fiziksel şiddete uğradığı, işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı iddialarına ve başvurusunun incelenmesi ile Kuruma ulusal önleme mekanizması görevi çerçevesinde heyet gönderilmesi talebine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran ... tarafından gönderilen ve Kurumumuzca ... tarih ve 677 başvuru numarası ile kayda alınan başvuru dilekçesinde;

a. ... L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu sırada tarafına kantinden talep etmediği malzemelerin zorla satıldığını, satın almazsa kantin ihtiyaçlarının verilmemesiyle tehdit edildiğini, ... Cumhuriyet Başsavcılığına yazdığı şikayet dilekçesinin ise hiç ulaşmadığını öğrendiğini, 07.03.2017 tarihinde de kantinden sorumlu memur ...'in kendisine zorla zeytinyağı satmak istediğini, daha önce olduğu gibi tüm kantin ihtiyaçlarının verilmemesi ile tehdit edilince satın almak zorunda kaldığını, daha sonra kendisine hakaret edildiğini, 20'den fazla infaz koruma memuru ile koğuşa gelindiğini, kendisini bir odaya götürerek darp ettiklerini, yere zorla yatırılıp ayağına kemer bağlanarak falakaya yatırıldığını, kalın siyah bir sopayla vurularak işkence edildiğini, bir infaz koruma memurunun da dizleri ile göğsüne basarak ayakkabıları ile vücudunun çeşitli yerlerine vurduğunu, sonra yere su dökülüp suyun üstünde yürüttüklerini, sonra süngerli oda diye tabir edilen yere götürüldüğünü, sadece iç çamaşırı kalacak şekilde su olmayan, tuvaleti olmayan, camı olmayan ve temiz olmayan bu odada saatlerce tutulduğunu, kendisini koğuşa geri götürürken berberde saçını kestirdiklerini, ayaklarının altındaki ve vücudundaki morlukları diğer mahkumlara göstererek gözdağı verdiklerini, gördüğü işkence ile ilgili yazdığı imzalı mektubu ailesine ulaştırması için tahliye olan bir tutukluya verdiğini, 08.03.2017 tarihinde kurumlara ve kişilere yazdığı dilekçelerin işleme alınmadığını, olaydan sonra talebine rağmen doktora götürülmediğini, ... isimli memurun kendisinden olayı sulh etmesini ve dilekçeleri yırtmasını istediğini, saat 08:00'de mahkemeye götürüldüğü gün akşam saat 18:00'da Kuruma geri getirildiği, bu sebeple aradan 10 saat geçtiği için kumanya verilmesi gerektiğini ancak nezarethanede aç bekletildiğini, servis şoförü ve askerin yemeğini yediği sırada kendisine yemek verilmemesinin psikolojik işkence olduğunu, ayrıca daha önce Kurumda yine dövülen ve sonra da hücreye konulan bir mahpusun da kendini astığını, ... isimli mahpusun da sürekli olarak darp ve dayığa maruz kaldığından Kurum hakkında anlatacaklarının dinlenilebileceğini,

b. Ayrıca ... L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu sırada elektrik faturalarının da haddinden fazla geldiğini iddia etmekte ve başvurusunun incelenmesi ile Kuruma ulusal önleme mekanizması görevi çerçevesinde heyet gönderilmesini talep etmektedir.

3. Kurumumuza, ... L Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından 06.10.2021 tarih ve

3633 kurum sayısı ile kayıt olunan yazı ile iletilen görüşte ise özetle;

a. İddia edilen olay ile ilgili 07.03.2017 tarihinde tutanak tutulmuş olduğu, bu tutanağa istinaden disiplin soruşturması başlatıldığı, soruşturma kapsamında ifadesi alındığında ...'ın başvurusunda belirttiği iddiaları ileri sürmediği,

b. ...'ın Kuruma hitaben herhangi bir şikayeti veya talebi olmadığı hem soruşturma kapsamında verdiği ifadeden hem de UYAP kayıtlarından anlaşıldığı,

c. Hükümlünün ... Cumhuriyet Başsavcılığına şikayette bulunduğu, bunun üzerine adli soruşturma başlatıldığı, bu kapsamda ilgililerden ifade alındığı, adli soruşturma neticesinde ... Cumhuriyet Başsavcılığının 13.02.2019 tarih ve ... sayılı kararı ile kovuşturmayaya yer olmadığına karar verdiği, bu karara hükümlü ...'ın itiraz ettiği, itirazın ... Sulh Ceza Hakimliği tarafından değerlendirilerek kovuşturmayaya yer olmadığına yönelik kararın kaldırıldığı, adli soruşturmanın halen devam ettiği, hükümlünün şikayetinde belirttiği olayların Kurum tarafından değerlendirildiği ancak personelin bir kusuru bulunmadığı, hükümlünün dilekçesinde şahit olarak gösterdiği hükümlülerin Kurumdan sevk olarak gittikleri, olayın üzerinden uzun zaman geçmesinden ötürü kamera kayıtlarına ulaşılamadığı, kamera kayıtlarına ulaşılamadığına dair ... Cumhuriyet Başsavcılığına gönderdikleri 30.01.2019 tarihli yazının da mevcut olduğu, bu sebeple iddialara ilişkin herhangi bir delile ulaşılamamış olduğu iddia edilmiştir.

4. Başvuran tarafından muhatap Kurumun cevabi yazısına ilişkin olarak 28.10.2021 tarih ve 4041 kurum sayısı ile kayda alınan yazılı görüşünde ise özetle;

a. ... L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün iddialara ilişkin sunduğu cevabi yazının kendi personelini koruma yönünde olduğu, yapılanların örtbas edilmeye çalışıldığı,

b. 01.03.2017 tarihli kantin ihtiyaç istem fişine yemek tabağı yazmadığı, böyle bir şeyi kendi yazısı ile talep ettiğine dair bir belge bulunmadığı, şayet böyle bir talebi olsa talebe ilişkin fişler saklandığı ve UYAP'ta kayıtlı bulunduğu için Kurumun bunları kanıt olarak gönderebileceği, şikayet edeceğini söylediğinde kendisine "Git, istediğin yere şikayet et" denildiği, bunun üzerine 03.03.2017 tarihinde konu ile alakalı şikayette bulunduğu, 06.03.2017 tarihinde 2017/6996 sayısı ile dilekçesinin çıkış yapmış gibi gösterildiği, 07.03.2017 tarihinde ise kantin alışverişinde yazmadığı halde talebi olmaksızın "Turna Zeytinyağı" için 16.20 TL bedelin kendisinden kesildiği,

c. Hakkını aradığı için koğuşundan alınarak kendisine işkence yapıldığı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 01.04.2019 tarihli yazısı ile kamera kayıtlarının silinmemesi talimatı da bulunduğu ancak 04.05.2017 tarihli yazı ile ... Cumhuriyet Başsavcılığınca 15.05.2017 tarihinde hazır edilmek üzere kamera kayıtlarının istenildiği ancak Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün kasıtlı olarak 30.01.2019 tarihli yazısı ile aradan uzun zaman geçtikten sonra cevap verdiği ve cevabında da olay tarihi üzerinden 1 yıldan fazla zaman geçtiğinden kamera kayıtlarının verilemediğinin belirtildiği, amacın kamera kayıtlarının silinmesi için zamana yaymak olduğunun açık olduğu, aynı yazıda olay tarihinde alınmış doktor raporu olmadığına da yer aldığı ancak bir mahpusun kendi başına koğuşundan çıkarak revire ya da hastaneye gidemeyeceğinin göz önüne alınması gerektiği,

d. Olay sırasında saçlarının memurlar tarafından kesildiği, falakaya yatırıldığı, ayaklarının mosmor olduğu ve 30 gün boyunca öyle geçirdiği,

e. Konu hakkında Kurum 1. Müdürüne, Kurum revirine, Cumhuriyet Başsavcılığına, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne, BİMER'e de dilekçe yazdığını, Cumhuriyet Başsavcılığından beden muayenesi ve genetik inceleme yapılmasını da istediği, fakat hiçbir şekilde koğuşundan çıkarılmadığı, koğuştaki kişilerin de bu duruma şahit olduğu, olayın yeterince araştırılmadığı ve üstünün ilgili mercilerce kapatılmaya çalışıldığı iddia edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

a. Ulusal Mevzuat

5. Anayasa'nın üçüncü fıkrasına göre; "*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.*"

6. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; *"özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği"* hükmü bağlanmıştır.

8. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, *"inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması"* gerekmektedir.

9. Aynı Yönetmelik'in "İhlal kararı" başlıklı 69'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; *"İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir."*

b. Uluslararası Mevzuat

10. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" kenar başlıklı 1'inci maddesi şöyledir; *"Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."* Sözleşme'nin 3 üncü maddesi şöyledir; *"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."*

11. Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi ise şöyledir: *"Hiç kimse işkenceye veya zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz. Ayrıca hiç kimse, serbest iradesi olmadan tıbbi veya bilimsel bir deneye tabi tutulamaz."* Sözleşmenin 10'uncu maddesine göre *"Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahiptir."*

12. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı'na (Avrupa Cezaevi Kuralları) Ek "Temel İlkeler" alt başlıklı 1'inci maddesi şöyledir: *"Özgürlüğünden mahrum bırakılan herkese insan haklarına saygı gösterilerek davranılır."*

13. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın "Temel İlkeler" alt başlıklı 3'üncü maddesine göre; *"Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır."*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; *"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"* Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

15. **Başvuranın ... L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu sırada elektrik faturalarının haddinden fazla geldiği iddiasıyla ilgili olarak** başvuran tarafından da ... L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından da iddiayı ispata ya da karşı ispata yönelik bir belge sunulmadığı anlaşılmış olup söz konusu iddianın değerlendirilmesine imkan bulunmamaktadır.

16. **Başvuranın kantinden kendisine talep etmediği ürünlerin zorla satılmaya çalışıldığı, almazsa başka ihtiyaçlarının verilmemesiyle tehdit edildiği, aynı sebepten 07.03.2017 tarihinde kantinden sorumlu memurla tartıştığı, akabinde infaz koruma memurları tarafından kendisine fiziksel şiddet uygulandığı, süngerli odaya alındığı, aşağılandığı, işkence ve kötü muamelede bulunduğu, olaydan sonra doktora götürülmeyi talep etmesine rağmen götürülmediği, dilekçelerinin çıkış yapmadığı, tahliye olan bir tutukluya ailesine iletmek üzere teslim ettiği mektup ile durumu duyurabildiği, kendisinden olayı sulh etmesinin ve işleme alınmayan dilekçelerini yırtmasının istendiği, mahkemeye götürüldüğü gün nezarethanede aç bekletildiği, bu esnada kendisinin gözü önünde yemek yenilerek psikolojik işkence yapıldığı yönündeki iddiaları ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmekte olup kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığından Kurumumuzca esas incelemesi yapılabileceği sonucuna varılmıştır. Söz konusu iddialar Kurum idaresinin yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.**

17. 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda Temel İlke" başlıklı 2'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre *"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz."*

18. Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) Kural 57.3'e göre; *"Mahpusların işkence veya diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı*

muamele ya da ceza iddiaları, derhal ele alınır ve 71. maddenin 1. ve 2. fıkraları uyarınca, bağımsız bir ulusal makam tarafından hızlı ve tarafsız şekilde yürütülen bir soruşturma başlatılır.” Bu sebeple iç soruşturmaya ek olarak, bağımsız bir makam tarafından da derhal tarafsız bir inceleme başlatılması gerekmektedir.

19. Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) Kural 71.1’e göre; *“Kurum için inceleme başlatılmış olmasına rağmen, hapishane müdürü, hapishanedeki herhangi bir ölüm, kayıp veya ciddi yaralanma olayını, meydana gelmiş olan durum ile bu tarz vakaların nedenlerine ilişkin hızlı, tarafsız ve etkili bir soruşturmayı, hapishane idaresinden bağımsız olarak yürütmeye yetkili olan adli mercilere veya yetkili diğer makamlara derhal bildirir. Hapishane idaresi, söz konusu yetkililerle tam bir işbirliği yapar ve tüm delilleri koruma altına alır.”* Ancak başvuranın da ifade ettiği üzere başvuru ekinde yer alan resmi yazışmalardan; 04.05.2017 tarihli yazı ile ... Cumhuriyet Başsavcılığınca 15.05.2017 tarihinde hazır edilmek üzere kamera kayıtlarının istenildiği ancak Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün istenilen tarihte kayıtları hazır etmediği, daha sonra 23.03.2018 tarihli yazı ile Başsavcılığın olay tarihi olmayan 04.05.2017 tarihinin kamera görüntülerini istediği, Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün de 27.03.2018 tarihli yazı ile (olaydan 1 yıl sonra verdiği ilk cevabında) kamera kayıtlarının ilk 6 ay kayıtlı olduğu, 6 aydan sonra otomatik silindiği şeklinde cevap verildiği, Başsavcılığın daha sonra 29.01.2019 tarihli yazısı ile olay tarihi olan 07.03.2017 tarihinin kamera kayıtlarını istediği yazısına ise Kurum tarafından 30.01.2019 tarihli yazı ile *“Olay tarihi üzerinden 1 yıldan fazla zaman geçtiğinden kamera kayıtlarının verilemediği ve olaya ilişkin doktor raporunun da bulunmadığı”* şeklinde cevap verildiği görülmektedir. Kural 71.1’de belirtildiği gibi, Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü iç soruşturma yürüttüğü ve adli mercilere de yansıyan böylesi bir iddiaya ilişkin delil niteliğinde olan kamera kayıtlarını saklamalı ve koruma altına almalıdır. Bununla beraber Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü yetkililerle işbirliği yapması ve Cumhuriyet Başsavcılığının da yazısının gereğini zamanında yerine getirmesi gerekirken uzun süre cevap vermemiş, sonrasında ise Başsavcılığa istenilenlerin sunulamayacağını belirten menfi bir cevap vermiştir. Daha sonra ... Cumhuriyet Başsavcılığı, 02.04.2019 tarihli yazısı ile *“Adli ve idari soruşturma hakkında bugüne kadar bilgi verilmediğini belirterek gerekli bilgilerin Bakanlık Muharebe Büromuza gönderilmesi hususunda gereği bilgilerinize rica olunur.”* şeklinde bir tekid yazısı yazmak durumunda kalmıştır.

20. Nelson Mandela Kuralları 71.2’ye göre; *“Kurum müdürleri, resmi bir şikâyet olup olmadığına bakılmaksızın, ceza infaz kurumunda kötü muamele yapıldığını gösteren makul sebepler varsa, bu durumu bağımsız ve yetkili bir makama bildirmek zorundadır.”* Ancak konuya ilişkin iç soruşturma yapıldığı belirtilse de Kurum müdürlerinin bağımsız ve yetkili bir makama durumu bildirdiklerine ilişkin bir bilgi ve belge sunulmamıştır. Bununla beraber mahpus konu hakkında yazdığı şikâyet dilekçelerinin de çıkarılmadığını iddia etmektedir. Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından verilen yanıtta ise ...’ın Kuruma hitaben herhangi bir şikâyeti veya talebi olmadığı ifade edilmiş olup hükümlünün Kurum haricinde Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyetinde bulunduğu belirtilmiştir. Başvuru ekinde yer alan belgelerden; Ceza İnfaz Kurumunun sözünü ettiği Kurum haricinde yapılan şikâyetin ise 12.03.2017 tarihli başvuranın babası ...’ın dilekçesi olduğu anlaşılmaktadır. Dilekçede ...’ın kendi ifadeleri ile; *“2017/6999 sayılı dilekçesini 07.03.2017 tarihinde saat 11.30 sıralarında ... Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben yazıp Kuruma verdiği, şikâyetinden dolayı 08.03.2017 tarihinde gece saat 03.00’den 05.20’ye kadar işkence yapıldığı, doktorla görüşmek istediği ancak darp izleri geçmediği için doktorun gelmediği, hastaneye de götürülmediği”* aktarılmakta ve dilekçeyi teslim eden ...’ın babası ...’ın da oğluya telefon görüşmesinde bu hususları öğrendiği, bir ay önce ücretli sevk istediği ancak netice alamadığı, çocuklarının ve ailesinin durumdan endişeli olduğu belirtilmektedir. ... tarafından da başvurusunda, babası ile 11.03.2017 tarihinde telefonla konuştuğu, bir sonraki gün de babasının sunduğu işbu dilekçe üzerine savcılığın harekete geçtiği belirtilmektedir.

21. Başvuranın babası ...’ın 12.03.2017 tarihli dilekçesinden sonra ... Cumhuriyet Başsavcılığının ... numaralı soruşturması kapsamında başvuranın ifadesi alınmış olup söz konusu ifadede de başvuran; kendisine istemediği malzemelerin satılmasından kaynaklı tartışmalar ve ardından gerçekleşen işkence ve kötü muamele olayından sonra kantinden sorumlu memurun değiştiğini, söz konusu kantinden sorumlu memurun şikâyet edildiğini öğrenince koğuşuna geldiğini, sonra kendisini koğuştan çıkarıp sayıları 20 olan infaz koruma memurlarına teslim ettiğini, ayaklarına kemer bağlayıp falakaya yatırdıklarını, elleri ve ayakları ile yüzüne ve vücuduna vurduklarını, yere su dökerek üzerinde yürüttüklerini, şeffaf odaya götürdüklerini, sadece iç

çamaşırları kalacak şekilde üzerini soyduklarını, 3 saat kadar beklettiklerini, o gün dilekçe ile talep etmesine rağmen kendisini doktora götürmediklerini, kantin sebebiyle darp edilen başka kişiler de olduğunu, olaya tanık olduklarını ifade etmiştir. Savcılık tarafından soruşturma kapsamında tanıklar dinlenilmiştir. Tanıkların beyanları başvuranın iddialarını doğrular niteliktedir. Şöyle ki:

Tanık ...'ün ifadesi "... infaz koruma memuruna 'Bu malzemeleri ben talep etmedim, neden getirdin'" diye sitem etti. Kantinden sorumlu infaz koruma memuru da 'Bunları alacaksan al, yoksa senin kantinini iptal ederim.' dedi. Bu olay birkaç defa tekrarlandı. Daha sonra birkaç infaz koruma memuru koğuşa gelerek ...'ı alıp götürdüler. ... birkaç saat sonra döndükten sonra ayağının üzerine basamıyordu. Biz ayaklarına bakınca morarmış olduğunu gördük. Hatta ... infaz koruma memurlarına 'Beni doktora götürün.' dedi. Ancak infaz koruma memurları ...'ı doktora götürmediler. Ben ...'a kendisine ne olduğunu sorunca bana 'Beni yumuşak odaya götürdüler, çok kalabalıktılar, beni dövüyorlar.' dedi." şeklindedir.

Tanık ... ifadesinde; "...Kantinden sorumlu infaz koruma memuru da "Bunları alıyorsan al." diyerek tartıştılar. Daha sonra infaz koruma memurları ...'ı alıp götürdüler. Aradan bir müddet geçtikten sonra ...'ın saçlarını tıraş etmişlerdi. ... ayağının üzerine basamıyor durumdaydı. Seke seke yürüyordu..." diye belirtmiştir.

Tanık ... da benzer şekilde, "...'ın iddia ettiği hususlar doğrudur. ...'ın kantin fişinde yazmadığı malzemeleri kantinden sorumlu infaz koruma memuru getirerek ...'a zorla veriyordu. ... bunu kabul etmediği zamanlarda ise kantinden sorumlu infaz koruma memuru 'Ben bunu değiştiremem, bunu kabul et.' diyordu. ...'ın buna itiraz etmesi üzerine tartışıyorlardı. ...'ın söylemiş olduğu kantinden sorumlu infaz koruma memurunu idareye şikayetinden sonra infaz koruma memurlarının gelerek ...'a hitaben 'Gel lan şerefsiz' diyerek koğuş dışarısına çıkardıkları doğrudur. ... koğuşa döndükten sonra ayaklarının altı mosmordu. ... ertesi gün hastaneye çıkmak istedi. Ancak hastaneye çıkarmadılar..." diye beyanda bulunmuştur.

Kantinden sorumlu infaz koruma memuru ... ise ifadesinde suçlamaları kabul etmese de "... Olay tarihinde ben ...'ın Kurum saymanlığına hitaben küfür etmesi üzerine gerekli tutanakları tutarak Kurum amirlerime ve başmemura bildirdim. Başmemurlar ve memurlar gerekli güvenlik önlemlerini alarak koğuşa girdiler... Halen agresif tavırlarına devam etmesi üzerine başmemur tarafından geçici olarak tekli odaya alındı." diyerek mahpusun memurlar tarafından koğuşundan alınarak tekli odaya alındığını ikrar etmiştir.

22. ... Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmada 13.02.2019 tarih ve ... Karar sayısı ile kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş ise de mahpus ...'ın yaptığı itiraz üzerine ... Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilen 25.03.2019 tarihli karar ile soruşturmada gerekli araştırmanın yapılmadığından sebeple mahpusun itirazı kabul edilmiş ve savcılık tarafından verilen karar kaldırılmıştır. ... L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından verilen cevapta da adli soruşturmanın hala devam ettiği belirtilmiştir.

23. *Devletin bireylerin maddi ve manevi varlıklarını koruma yükümlülüğü sadece esasa ilişkin olmayıp usule ilişkin boyutu da içermektedir. Usule ilişkin yükümlülükler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (Sözleşme) düzenlenen hakların teorik veya hayali olmayıp etkili ve uygulanabilir olmasının zorunlu bir sonucudur. Aksi takdirde polis veya diğer kamu görevlileri tarafından ihlal edildiği ileri sürülen kötü muamele yasağı iddialarının soruşturulması, kötü muamele yasağının temel ve mutlak niteliğine rağmen uygulamada etkisiz kalacak ve bazı durumlarda devlet görevlilerinin cezasız kalmasına yol açacaktır (Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B. No: 24760/94, 28/10/1998, § 102; Labita/İtalya[BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, §§ 131-136). (AYM, Adem ERDEN, 2. B., B. 2015/4032 T. 23.01.2019, §19).*

24. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 3. maddesinin tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (Labita/İtalya, § 131; Tepe/Türkiye, B. No: 31247/96, 21/12/2004, § 48). AİHM'nin içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını ve yetkili makamların titizlikle ve süratli biçimde çalışmasını gerektirmektedir (Mammadov/Azərbaycan, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; Çelik ve İmret/Türkiye, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55). (AYM, Adem ERDEN, 2. B., B. 2015/4032 T. 23.01.2019, §20).*

25. *AİHM, insan hakları ihlalleri ile ilgili iddialarda soruşturma yükümlülüğünün mutlaka iddiayı kabul etme anlamına gelmediğini, ancak iddiaların ciddiye alınması ve adil bir sonucu garanti eden bir*

usulle soruşturulması gerektiğini birçok kararında dile getirmiştir (Saçılık ve diğerleri/Türkiye, B. No: 43044/05, 45001/05, 5/7/2011, §§ 90, 91). (AYM, Adem ERDEN, 2. B., B. 2015/4032 T. 23.01.2019, §21).

26. Nelson Mandela Kuralları Kural 34'e göre; "Bir mahpusun kuruma kabulü üzerine, muayenesi veya sonrasındaki tıbbi bakımı sırasında, işkence veya diğer zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya ilişkin herhangi bir belirtinin farkına varması halinde, sağlık görevlileri durumu belgeler ve böylesi vakaları yetkili tıbbi, idari ya da adli makama bildirir. Mahpusun ya da onunla ilişkili kimselerin zarar görme tehlikesine maruz kalmaması için, uygun usul güvenceleri uygulanır." Ne var ki somut olayda başvuran; "Olaydan sonra doktorla görüşme imkanı olmadığını, dolayısıyla kötü muameleye uğrayıp uğramadığına doktor tarafından bakılmadığını, bu sebeple doktor raporunun olmadığını" belirtmiştir. Başvuranın talep etse de doktorla görüştürülmediği, bu sebeple doktor raporu olmadığı zira bir mahpusun kendi kararı ile koğuşundan çıkıp revire gidemeyeceği yönündeki iddialarını tanık ifadeleri de doğrulamaktadır.

27. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir. (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin (CPT) Standartları, 2002)

28. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşılmış olmasının gerektiğini ifade etmek gerekir. Her olayda asgari eşığın aşılıp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır. (AYM, Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 23)

29. AYM, başvuranın şikâyet ettiği tutulma koşulları ve süresi bakımından diğer tutuklu/hükümlülerden farklı olarak ruhsal açıdan daha ağır etkilendiğine ve uygulamanın asgari eşik seviyesine ulaştığına ilişkin somut bir veriye ulaşılmaması gerektiğini belirtmektedir. (AYM, Ertuğrul Ayar, B. No: 2016/71478, 24/6/2020, §32)

30. "Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17'inci maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde ceza infaz kurumlarında tutulma koşullarını değerlendirirken başvurucu tarafından ileri sürülen somut olaylara ilişkin iddialarla birlikte koşulların bir bütün olarak gözetilmesi ve bu kapsamda önlemlerin şiddeti, süresi, amacı ve bireyler için sonuçlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini de kabul etmiştir. Dolayısıyla her başvuruda somut olayın özel koşulları, alınan tedbirin niteliği ve süresi, amacı ve söz konusu kişi üzerindeki etkisi değerlendirilmelidir." (Sancer Ekim, B. No: 2018/27690, 7/4/2021, § 32)

31. Başvuruya ilişkin inceleme sürecinde somut olaya dair tüm veriler birlikte değerlendirilmiştir. Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün, iç soruşturma yürüttüğü ve adli mercilere de yansıyan böylesi ciddi bir iddiaya ilişkin delil niteliğinde olan ve başvuranın edinme imkanı olmayan kamera kayıtlarını saklaması ve koruma altına alması gerekirken bu kayıtları saklamadığı, ilgili adli mercilere zamanında sunmadığı ve sunması gereken süreyi geçirip kayıtların silindiğini belirterek şüphe uyandıran ihmalkar bir tutum sergilediği görülmektedir. Savcılık tarafından alınan tanık ifadeleri de başvuranın kötü muameleye uğradığına dair söz konusu durumu soyut iddiaya dayanan şüphenin ötesine götürmektedir.

32. Anayasa Mahkemesi tarafından belirtildiği üzere "...her kötü muamele iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının getirdiği korumadan ve Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerden yararlanması beklenmez. Bu bağlamda kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerekir. Bu kapsamdaki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere dayanabilir. Bu bağlamda kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumları da dikkate alınmalıdır. (Ahmet Şenol ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/16947, K.T. 22/2/2018, §79)" Somut başvuru da kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumları dikkate alınmıştır.

33. Anayasa Mahkemesi benzer bir durumda "Gözaltında olduğu için dış dünyayla ilişkisi kesilen veya kendisine destek olabilecek ve gerekli kanıtları oluşturabilecek doktor, avukat, aile yakını veya

arkadaşlarla görüşmeleri her zaman olanaklı olmayan başvuruçunun, gözaltı sırasında maruz kaldığı kimi kötü muamele davranışları yönünden yaptığı şikâyetleri temellendirmesinin, kanıt toplamının güçlüğü nedeniyle zor olacağı açıktır. Başvuruçunun bu kapsamdaki iddialarına ilişkin olarak ancak dosyadaki tüm verilerin birlikte incelenmesi hâlinde bir sonuca ulaşılması mümkündür (AYM, Hamdiye Arslan Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/2015, K.T. 4/11/2015, §105)” şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

34. Aynı şekilde somut başvuruda başvuranın kendisine destek olabilecek ve gerekli kanıtları oluşturabilecek bir doktor raporu alması veya bulunduğu Kurumun kamera kayıtlarına ulaşması mümkün olmamıştır. Bu nedenle başvuranın iddialarına ilişkin olarak Kurum idaresinin şeffaf olmayan ihmalkar tutumu ve olayın aydınlatılması için adli mercilere gerektiği şekilde yardımcı olmaması, ayrıca soruşturma aşamasında alınan tanık ifadeleri birlikte incelendiğinde başvuranın kötü muameleyle uğramış olduğu değerlendirilmiştir.

35. Bu çerçevede, 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 19.01.2022 tarihinde, Saffet BALIN'ın ilave görüşüyle, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye

07.02.2022

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı : S. Ç.
Karar Numarası : 2022/66

S. Ç.'ın başvurusuyla ilgili olarak;

20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlali olduğuna ilişkin karara ilave olarak, Kanun'un 18. maddesinin 5. fıkrası "**Kurul, konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiği takdirde, bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunur.**" hükmü uyarınca işkence ve kötü muamelede bulunan görevliler hakkında yürütülen bir soruşturma bulunmakla birlikte, soruşturmayı yürüten Savcılığa dosyaya eklenmesi amacıyla kararımızın gönderilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan haklarında işkence ve kötü muamele iddiaları bulunan kamu görevlileri ile ilgili olarak idari soruşturma yapılması amacıyla Adalet Bakanlığına bilgi verilmesi, aynı zamanda S. Ç.'ın kendisine işkence ve kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin Savcılığa yaptığı ilk suç duyurusunda etkili bir soruşturma yürütmemesi ve delillerin karartılmasına sebebiyet vermesi nedeniyle Savcı E. T. hakkında HSK'ya bilgi verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 90G7-K8AN-8ZIO Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.tihkek.gov.tr>

Adres: Yüksel Cad. No:23 06650 Bakanlıklar-ANKARA

Bilgi İçin :

Telefon No : 4227800

Fax No : 4227899

e-Posta :

İnternet Adresi : <http://www.tihkek.gov.tr/>

Dahili No:

Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

